

trä

information

EN TIDNING FRÅN SKOGSINDUSTRIERNA

FRITIDSHUS *så in i Norden*

Tak

– så mycket mer än
bara regnskydd

Östra Kvarnskogen

VANN TRÄPRISET 2008

#2

3. **LEDARE MARIE S. ARWIDSON** VD Skogsindustrierna
5. **KORTFATTAT KORT OCH GOTT** Senaste nytt i branschen
8. **TEMA TAK** Så mycket mer än bara regnskydd
14. **TEMA TAK** Takets livstid: 500 år
16. **TEMA TAK** Gamla tak ger ny kunskap
18. **UTBLICK NORDEN** Fritidshus
24. **TRÄPRISET 2008 VINNAREN** Östra Kvarnskogen
30. **TRÄPROFILEN ANNA JARNEHAMMAR**
IVL Svenska Miljöinstitutet
32. **KLIMATKAMPANJ ANVÄND SKOGEN** för miljöns skull

Skogsindustrierna är massa- och pappers- samt den trämekaniska industrins bransch- och arbetsgivarorganisation. Skogsindustrierna företräder ett 60-tal massa- och pappersbruk i sammanlagt 26 koncerner och 160 sågverk i ett 90-tal företag samt ett antal företag med nära anknytning till massa-, pappers- eller trävarutillverkning. Skogsnäringen sysselsätter närmare 90 000 personer och exporterar årligen för 123 miljarder kronor. Träinformation – en tidning från Skogsindustrierna vänder sig till den svenska byggsektorn. Kom gärna med tips och idéer om innehållet. Vill ni använda material från tidningen vänligen kontakta oss på redaktionen. Tidningen finns på vår hemsida, www.skogsindustrierna.org. Vi ansvarar inte för material som vi inte beställt.

Träinformation – en tidning från Skogsindustrierna

Utgivare Arbio AB, Box 55525, 10204 Stockholm
e-post trainformation@skogsindustrierna.org
www.skogsindustrierna.org/trainformation
tel 08-7627260, fax 08-7627990

Ansvarig utgivare Bertil Stener

Redaktion Johanna Blom, informationsansvarig-träprodukter Skogsindustrierna, tel 08-762 72 77, Anna Ingeman, Sofia Höglund, More Reklambyrå AB tel 08-745 72 70, Katarina Brandt tel 0708-70 57 01

Produktionsledning Anna Ingeman, More Reklambyrå AB, anna@moregroup.se

Redaktionsråd Hanne Weiss Lindencrona, Tomas Alsmarker, Per Bergkvist, Ingemar Ekdahl, Mikael Andersson

Tryck AB Danagårds Grafiska på Arctic Silk 150g och Arctic matt 100g, upplaga 22 000 ex

Formgivning Thomas Evers, More Reklambyrå AB

Text Sofia Höglund, More Reklambyrå AB, Katarina Brandt

Annonsbokning Annonskraft, Hans Engblom, Box 77, 827 22 Ljusdal, tel 0651-169 83, fax 0651-161 50, engblom@annonskraft.se

Utgivning under 2008 4 nummer; mars, maj, september och november, årgång 21

Omslag Foto: Ivan Brody

8

FOTO: KATSUHIKIDA

16

FOTO: MARTIN LINDEN

24

FOTO: JAKE ESKJULINDMAN

Till alla frustrerade klimatkämpar

När FN:s generalsekreterare Ban-Ki Moon presenterade FN:s klimatpanels sammanfattande rapport i november 2007 varnade han för att världen står på randen till en katastrof. Samtidigt konstaterade han att klimatförändringarna kan bromsas. Det kan och ska vi göra, på flera sätt. Att minska koldioxidutsläppen blir avgörande. Därför är ökad skogstillväxt och ökade avverkningsviktigt. Och för oss frustrerade klimatkämpar handlar det om att öka användningen av trä och papper.

”Tackla klimatförändringen - använd trä”, är namnet på en 80-sidig skrift om träs klimatförändring som Skogsindustrierna gav ut i svensk översättning ifjol. Intresset för skriften var till en början förvånande lamt. Politiker och tjänstemän, som i sina arbeten behövde vara uppdaterade, tyckte den var viktig och bra, men att nå ut till byggintresserade till exempel var svårare. På ScandBuild-mässan i Köpenhamn för ett år sedan var det till exempel inte många som såg åt skriften. Men tiderna förändras. Ett år senare, vid Nordbygg i Stockholm i april i år, stod skriften också framme. Redan första dagen tog alla exemplar slut. Två gånger fick vi beställa fler, för att möta det stora intresset. Och trots extra beställningar hade vi inte ett enda exemplar kvar när vi packade ihop efter oss. Någoting har hänt. Sverige är plötsligt fullt av frustrerade klimatkämpar. Som har börjat inse. Och vill hjälpa till.

Skogen har en nyckelroll för klimatet eftersom den tar upp koldioxid ur luften och lagrar kolet i träd och i mark – och i produkterna. Globalt binder skogen nästan hälften av all koldioxid.

Klimatförändringarna är kanske mest uppenbara för trä som används i byggsektorn. Genom att öka andelen trä i byggandet kan användningen av andra byggmaterial som inte kommer från förnybara råvaror minskas. Utsläppen av koldioxid blir därmed mindre. Detta förutsätter att både skogstillväxten och avverkningsviktiga kan öka. Skogsindustriernas bedömning är att det finns en betydande tillväxtpotential och målet är att till 2020 öka skogstillväxten med 20 procent.

Den åttonde maj gick startskottet för Skogsindustriernas treåriga klimatkampanj. Syftet med kampanjen är att alla frustrerade klimatkämpar ska känna till skogens och skogsprodukternas betydelse för att tackla klimatförändringen. Och agera.

Marie S. Arwidson

VD, SKOGSINDUSTRIERNA

PS Läs mer om kampanjen på www.skogenoeklimatet.se DS

Bruka skogen

Stora delar av Skogsindustriernas rapport "Skogsindustrin – en naturlig del av Sverige" handlar om klimatet och skogens roll i det nödvändiga arbetet att minska koldioxidutsläppen. Rapporten, som kom ut den 22 april, redovisar branschens arbete med hållbarhetsfrågorna och sätter upp övergripande och branschgemensamma mål för att minska klimatpåverkan. Att skogen kan vara en del av lösningen på klimatproblemen, visar bland annat forskningsprogrammet Lustra. Forskare från bland annat SLU – Sveriges Lantbruksuniversitet och Mitthögskolan

har under åtta år kartlagt hur den svenska skogen påverkar mängden koldioxid och andra växthusgaser i atmosfären. Studierna visar att ju snabbare skogen växer desto mer koldioxid fångas upp. En huvudsats är att det från klimatsynpunkt är bättre att bruka skogen och använda

virket än att låta skogen stå orörd. "Skogsindustrin – en naturlig del av Sverige" presenterar även andra viktiga skogliga aspekter, som forskning och framtid, socialt ansvar och skogens betydelse för ekonomin.

Rapporten kan beställas på www.skogsindustrierna.org

BILD: RB ARKITEKTUR AB

Urban grön lunga

Rahel Belatchew Lerdell, årets arkitekt 2006 enligt tidningen Residence, tar sig nu an ett av Stockholms bortglömda hörn. Det är den ogästvänliga platsen vid korsningen Tegelbacken/Vasagatan, alldeles intill Centralstationen, som ska bli mer välkommande. Här vill hon bygga en grön paviljong, som dels ska fungera som ett informationscenter, dels som en urban grön lunga.

– Finns det en bättre plats för ett turistinformationscenter, där man kan få information om vad som händer eller sitta ner och vila benen? Det kan inte annat än att tillföra mer liv och rörelse till platsen som idag är ett ingenmansland med en ansats till park som inte fungerar, säger Rahel Belatchew.

Trä ska bli en bärande del, även synligt genom de gröna solskyddslamellerna och byggnadens fasader ska bli i glas. På natten ska paviljongen vara upplyst och fungera som en stor lampa.

Mer information om projektet finns på www.rbarkitektur.se

Ikea får trätak

Ikeavaruhuset i Reso blir Finlands tredje när det öppnar i sommar. Det är Finnforest som levererar de 16 meter långa takelementen, bestående av cirka 900 m³ Kerto S-balkar och 900 m³ Kerto Q-skivor. Vanligtvis görs Ikeas tak av plåt eller betongelement, men nu är det alltså dags för trä.

– Finnforest-takelementen är ekonomiskt lönsamma totallösningar. De uppfyller alla krav och myndighetsbestämmelser gällande takelement. Dessutom har elementen kort leveranstid, säger Martin Bonekamp, som är projektchef på Ikea.

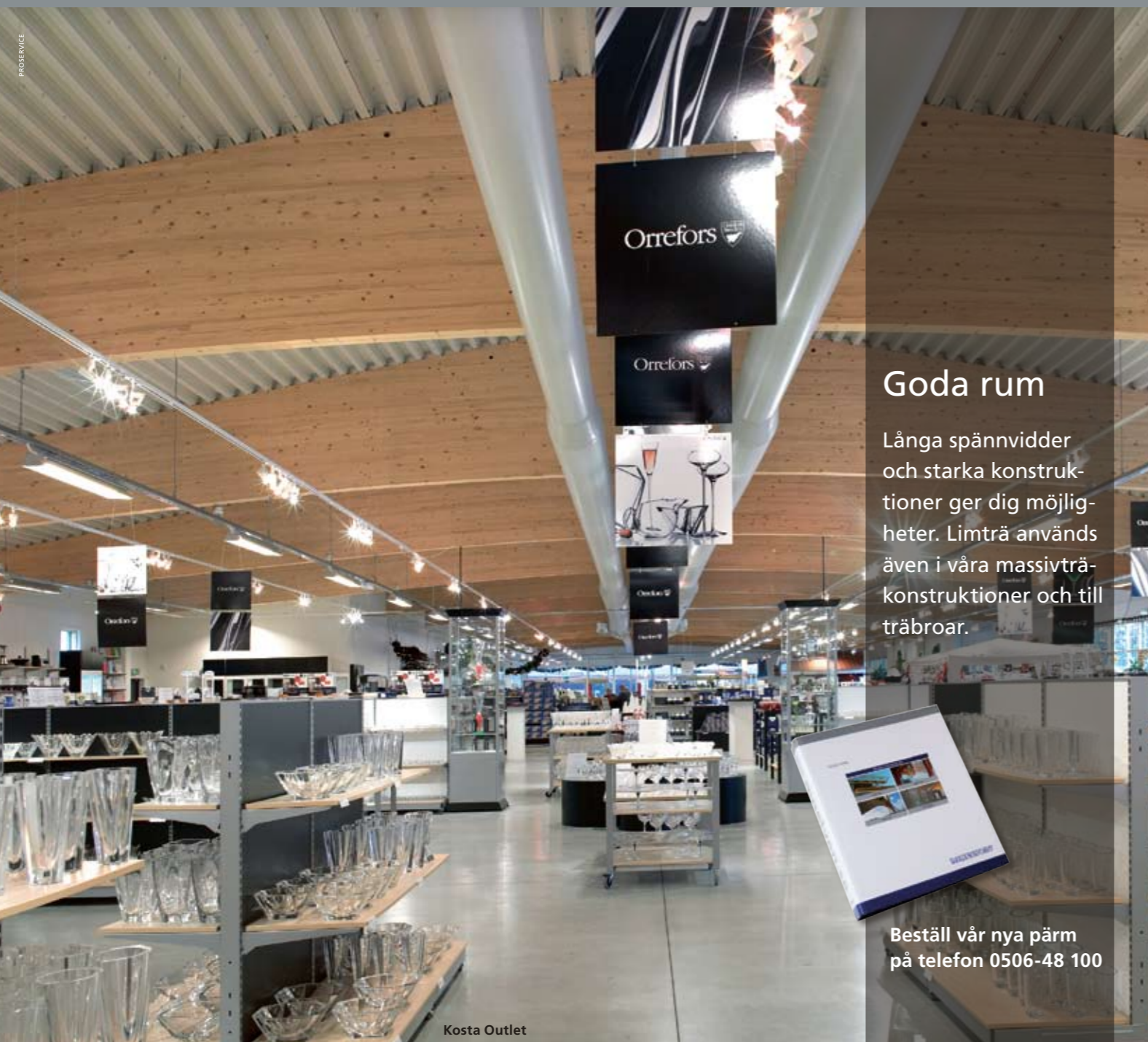
Mer information finns på www.finnforest.com

Skogen viktig för klimatet

Den skogspolitiska propositionen "En skogspolitik i takt med tiden" presenterades den 18 mars. I propositionen framhålls skogens roll för klimatet, behovet av en ökad skoglig tillväxt och en förbättrad generell hänsyn till skogens natur- och kulturmiljövärden, samt vikten av en stark skoglig myndighet.

Skogspropositionen finns att ladda ner på www.regeringen.se

Goda rum

Långa spännvidder och starka konstruktioner ger dig möjligheter. Limträ används även i våra massivträkonstruktioner och till träbroar.

Beställ vår nya pärm på telefon 0506-48 100

Kosta Outlet

Moelven Wood	Moelven Töreboda	Moelven ByggModul	Moelven Eurowand	Moelven Timber
INTERIÖR • BYGGTRÄ SKIVOR • SPECIAL	LIMTRÄ • KERTO BROAR • SYSTEM	KILSBODEN • SEMIBJÄLKLAGET BOSTÄDER • MODULBYGGNADER	PROJEKTERING • VÄGGSYSTEM INREDNING • 3D-PROJEKTERING	INDUSTRI TRÄ

www.moelven.se

MOELVEN[®]

Teknas innovationspris gick till Knut Einar Larsen

Knut Einar Larsen är professor vid arkitekturfakulteten vid Norges Tekniska Naturvetenskapliga Universitet, NTNU, i Trondheim och har tilldelats Teknas innovationspris. I kursen "1-2-tre, Digital produksjon av trekonstruksjoner" har Knut Einars elever fått tillverka unika och komplicerade träkonstruktioner med hjälp av dataverktyg. Det har resulterat i fascinerande byggnationer som Camera Obscura och bron i Ringve botaniska trädgård, uppbyggd av 700 träklossar, där inte en enda kloss är den andra lik.

FOTO: ØYSTEIN HERMSTAD

En tredje utgåva av Lathunden

Nu finns det en tredje och omarbetad utgåva av Lathunden. Publikationen, i behändigt fickformat, visar vilka dimensioner som krävs för altan-, golv- och takbjälkar samt takstolar i olika situationer enligt BKR, Boverkets konstruktionsregler, samt virkesåtgång för bland annat spontat virke, lockpaneler och regler. Skriften är framtagen för att underlätta i byggbranschen, men kan också vara till stor hjälp som varukatalog för kunder i bygg- och trävaruhandeln.

Lathunden kan beställas på www.skogsindustrierna.org

Världen väljer trä

Broschyren "Landmärken Världen väljer trä" visar några av alla de storslagna träkonstruktioner som byggts runt om i världen under den senaste tioårsperioden. Här syns till exempel Zenith konserthall i Limoges i Frankrike, parlamentsbyggnaden The National Assembly for Wales och Odate Jukai Dome Arena i Japan. Åtskilliga är de sportarenor, kyrkor, konserthallar, badanläggningar, museer, broar och logistikcentra som blivit viktiga landmärken. Broschyren är signerad Skogsindustrierna.

"Landmärken Världen väljer trä" kan laddas ner på www.skogsindustrierna.org

Miljövänligt för uterum

Setra har tagit fram ett miljövänligt kärnfurukoncept för uterum i trä. Materialet består till 90 procent av ren kärnved och är rikt på naturliga impregneringsämnen. Produkten har därför ett eget skydd mot röta och kan enligt Setra användas helt obehandlad. Setra Kärnfuru har tillverkats av furor som fått växa långsamt i de svenska skogarna och finns i dimensioner som passar alltifrån regler och golv till trappor och räcken.

Mer information finns på www.setragroup.se

Hur ser sex arkitekter på limträ?

Den frågan ställde sig Svenskt Limträ. I den inspirerande broschyren berättar Johan Nyrén, Anna Undén, Björn Edström, Gunnar Grönlund, Magnus Silfverhielm och Anders Pyk varför de har valt att arbeta med just limträ. Arkitekterna lyfter bland annat fram fördelar som brandsäkerhet, styrka, miljövänlighet och det faktum att limträ är lätt att arbeta med.

Broschyren kan laddas ner i PDF-format på www.svensktlimtra.se eller beställas via info@svensktlimtra.se

Succé för årets Nordbygg

Skandinaviens största återkommande evenemang inom byggbranschen ägde rum den 1-4 april på Stockholmsmässan. Nordbygg lockade i år 800 utställare och inte mindre än 54 210 besökare. Den 2 april var det också dags för Träbyggnadsdag på Nordbygg. Träbyggnadsdagen var det mest välbesökta seminariet under hela byggmässan. Besökarna fick bland annat ta del av aktuella höghusprojekt, nyheter inom arkitektur samt det moderna träbyggandets betydelse för att minska koldioxidutsläppen.

Mer information om Nordbygg och Träbyggnadsdagen finns på www.nordbygg.se och www.trabyggnadskansliet.se

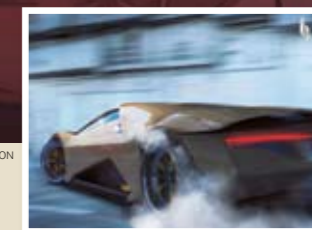

BILD: JOE HARMON

0 till 100

Från 0 till 100 km/h på tre sekunder – i en träbil!

Träbilen Splinter är av körbarstrå, går i 386 km/h och väger 1 134 kg. Bilen är tillverkad av träkomposit som limmats under vakuum och formats bland annat med hjälp av tvingar. Hjulupphängningarna består av det amerikanska träslaget osage orange och till och med hjulkonstruktionen är av trä. Bilen är ett examensprojekt av Joe Harmon vid North Carolina State University och kommer att finnas på marknaden om ungefär ett år.

träslogget?
Gissna

Verktygsskaft

I vår återkommande serie om olika träslag och dess användningsområden ska du nu få fundera över vad många verktygsskaft, till exempel yxskaft, ofta är tillverkade av. Här krävs förstås ett träslag som är både starkt och segt. Fundera på vad det kan vara som har dessa inneboende kvaliteter och bläddra sedan fram till sidan 35 där du hittar rätt svar.

Träpoesi

När de elva träprisnomineringarna presenteras i boken "Arkitektur i trä - Träpriset 2008" är helhetsintrycket befriande enkelt. Här får Sveriges främsta träarkitektur ta plats. Åke E:son Lindmans bilder och Daniel Bjugards grafiska form ger oss 184 sidor träpoesi. Det finns en ladugård av Malmström & Edström, ett ridhus av AIX, ett flerbostadshus av Meter, en utställningslokal av White, ett småhusområde av Brunnerberg & Forshed och en skola av acoop. Det finns också tre villor och två fritidshus, som Wingårdh, Widjedal Racki Bergerhoff, Fahlander, Murman och Tham & Videgård Hansson har ritat.

"Arkitektur i trä - Träpriset 2008" är utgiven av Arvinius förlag och har ISBN-kod 978-91-85689-16-3. Den finns både på svenska och engelska, kostar cirka 395 kronor inklusive moms och kan köpas i bokhandeln eller beställas på www.arvinius.se

ABCDE

Ny energiklassning av byggnader

SIS, Swedish Standards Institute, arbetar med att ta fram en standard för energiklassning av byggnader. Den nya och tydliga märkningen av energiåtgången ska ge Sverige miljövänligare hus. Märkningen, som kommer att baseras på en skala från A till E, liknar den som idag finns för kylskåp. Avsikten är att skapa en drivkraft att bygga och välja energisnålare byggnader. EU-direktivet om byggnaders energiprestanda, EPBD, ställer redan idag krav på energideklarationer av byggnader och energiklassningen kommer att bygga på samma data. Det är ännu inte klart exakt vilka faktorer som ska ingå i energimärkningen, men arbetsgruppen ser över möjligheterna att inkludera aspekter som byggnadens energibehov, påverkan på växthuseffekten och hur mycket energi som måste tillföras byggnaden.

För ytterligare information kontakta Rikard Silverfur, projektledare SIS, tel 08-555 520 86, rikard.silverfur@sis.se

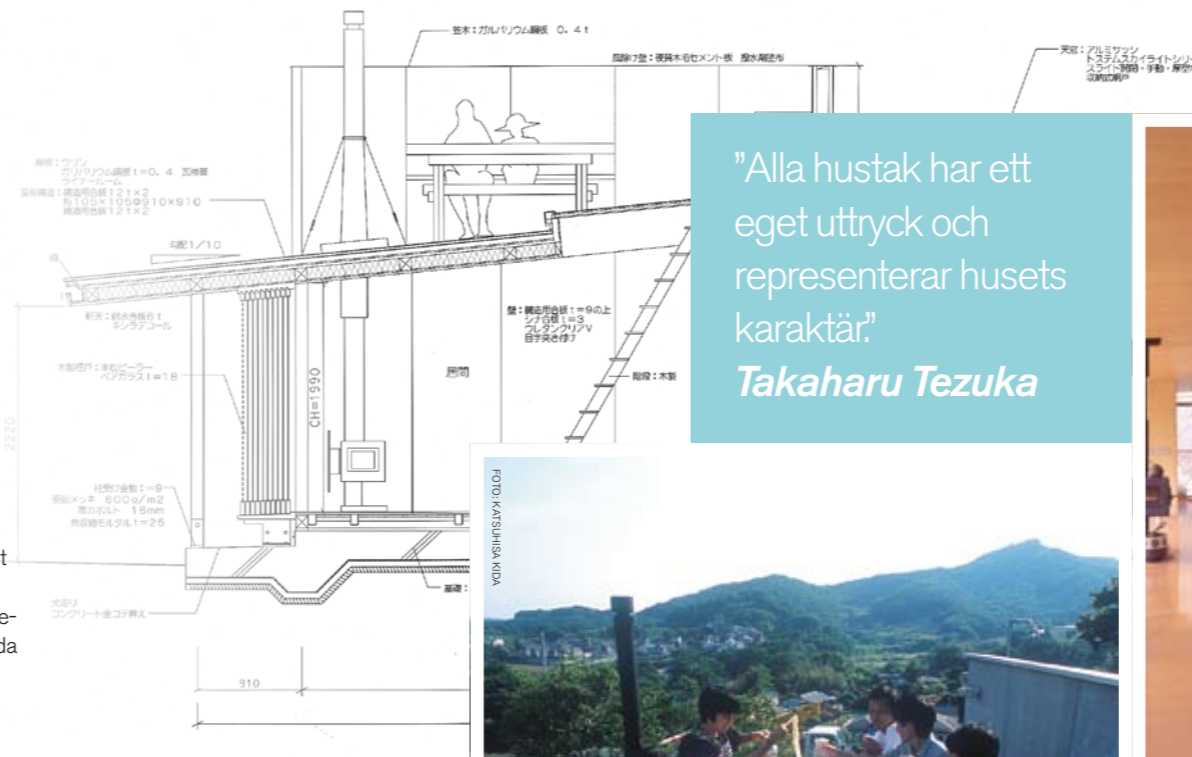
Tak

TEXT: SOFIA HÖGLUND

Temat i detta nummer handlar om någonting så spännande som tak. Vi inleder med en inspirerande resa över några av världens kanske mest intressanta takkonstruktioner i trä just nu. Perspektivet är internationellt samtidigt som vi är medvetna om att det händer mycket spännande på takfronten även inom Sveriges gränser. Därefter gör vi ett nedslag hos Johnny Abrahamsson som är VD på Timmele Takstolsfabrik.

— så mycket mer än bara regnskydd

Johnny och hans medarbetare levererar takstolar till den svenska marknaden och menar att det inte finns några standardlösningar för hur ett tak ska konstrueras. Speciellt inte när de numera tar nya och spektakulära former. Att vi har mycket att lära av våra gamla, men i vårt land ofta välbevarade tak berättar Carl Thelin som doktorerat på medeltida takkonstruktioner. Høj blicken och följ med upp!

”Alla hustak har ett eget uttryck och representerar husets karaktär.”
Takaharu Tezuka

FOTO: KATSUHIKAKIDA

FOTO: KATSUHIKAKIDA

ROOF HOUSE

Typ av byggnad Privathus
Plats Kanagawa, Tokyo, Japan
Arkitekt Takaharu+Yui Tezuka Architects
Beställare Privat
Entreprenör Isoda
Byggår 2001
Träslag Indonesisk hardwood

Den beställande familjen ville kunna äta lunch på taket, precis som de hade gjort i sin tidigare bostad – då på ett starkt lutande tak. Roof house skulle alltså tillgodose familjens behov, samtidigt som arkitektparet Takaharu och Yui Tezuka ville utöka takets möjligheter.

Åtta trappor leder upp till taket, en i varje rum. Alla familjemedlemmar har en egen trappa och den gemensamma trappan finns i matsalen.

En fristående vägg ger lä och avskildhet. På taket finns också ett matbord, bänkar, kök och dusch. Takets svaga lutning är identisk med omgivningens topografi och den låga takhöjden förbinder livet på taket med livet i trädgården. Man når enkelt upp till taket för att leverera grillattiraljer från trädgården när så behövs.

”Vi försöker ta reda på meningen med tak och upptäckte här att det är trevligt att klättra upp på taket. Därför är taket på Roof house så mycket mer än ett grundläggande skydd. Den försiktiga lutningen gör taket till en plattform för utsikt. Och utsikten blir ett gemensamt samtalsämne.”
Takaharu Tezuka

FOTO: KATSUHIKAKIDA

Montessori School Fuji Kindergarten är alldeles nybyggt. Beställaren ville ha hjälp med att marknadsföra dagiset och funderade över byggnadens utformning. Efter att ha sett Takaharu och Yui Tezukas Roof house, föddes idén om ett Roof house för 500 dagisbarn. – Nu är det 600 barn på dagiset, berättar Takaharu. Många tror att det där med taket var min idé säger han och skrattar, men det var det alltså inte.

Taket är både lekplats och klassrum och innebär betydligt större utomhusytor för barnen.

MONTESSORI SCHOOL FUJI KINDERGARTEN

Typ av byggnad Daghem
Plats Tachikawa, Tokyo, Japan
Arkitekt Takaharu+Yui Tezuka Architects
Beställare Sekiichi Kato
Entreprenör Takenaka Corporation
Konstruktör Masahiro Ikeda
Byggår 2007
Träslag Amazon Cherry

Mer information finns på
www.tezuka-arch.com

FOTO: TEZUKA ARCHITECTS

”Träets yta är väldigt viktig för oss. Det är bekvämt att sitta på, om man jämför med många andra material. Betong till exempel skulle göra byggnadens uttryck helt annorlunda. Trä är också ett flexibelt material som de flesta är väl förtrogna med. Eftersom dagiset har en oval, men samtidigt oregelbunden form, så är träets flexibilitet viktig. Träet kan följa oregelbundenheten på ett enkelt sätt och det är en egenskap som exempelvis metall saknar.”

Takaharu Tezuka

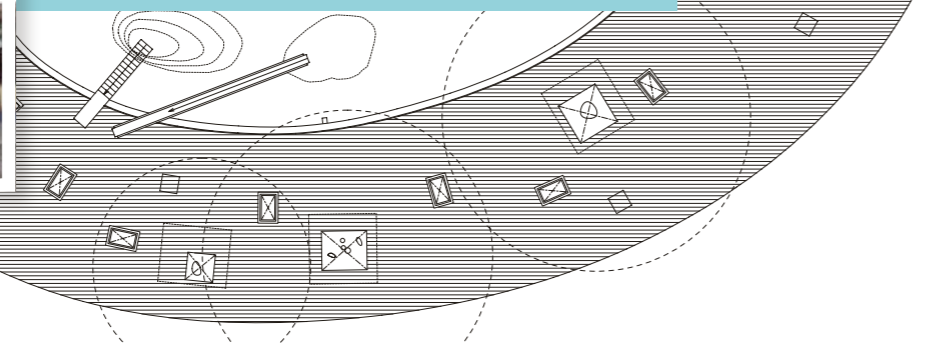

FOTO: KATSUHISA KIDA

”Timmerkonstruktioner ger nya design- och kostnadsmöjligheter. Materialet är flexibelt och passar bra när man har en liten budget.”

**Wilko Hoffmann,
J. MAYER H. Architekten**

En futuristisk gångväg, 22 meter över marken, ska ge besökarna utsikt över gamla stan. Härifrån kommer man också skymta det arkeologiska museet genom hål i plattformarna. Från de små terrasserna får man utsikt över barerna och restaurangerna.

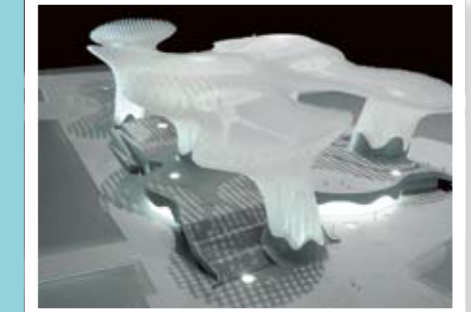

FOTO: J. MAYER H. ARCHITECTS

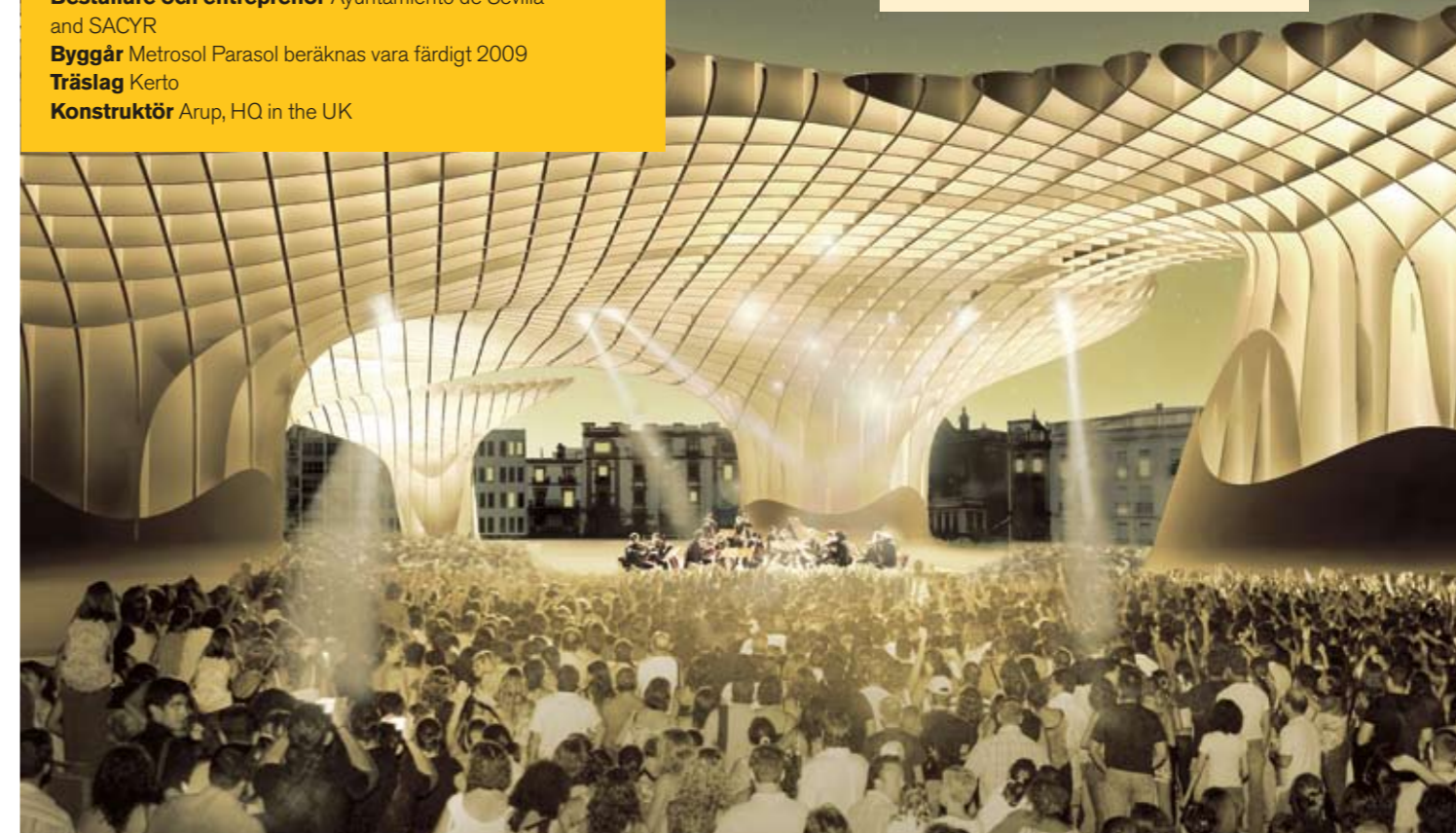
METROSOL PARASOL

Typ av byggnad Handelsplats
Plats Plaza de la Encarnacion, Sevilla, Spanien
Arkitekt J. Mayer H. Architekten
Beställare och entreprenör Ayuntamiento de Sevilla and SACYR
Byggår Metrosol Parasol beräknas vara färdigt 2009
Träslag Kerto
Konstruktör Arup, HQ in the UK

Plaza de la Encarnacion i Sevilla har varit både marknadsplats och parkering och när ett underjordiskt parkeringshus skulle byggas 1990 upptäcktes resterna av en romersk koloni. Nu har Metrosol Parasol, med sin stora svampliknande struktur, sin utgångspunkt i de arkeologiska utgrävningarna. Den skapar på så sätt en unik relation mellan den historiska och nutida staden. Metrosol Parasol planeras stå klar 2009 och kommer att rymma ett museum, en marknad, ett upphöjt torg, flera barer och restauranger och en terrass allra överst.

Lätta timmerbalkar, Kerto-Q, från Finnforest-Merk med ett skyddande skikt av polyuretan ger en billigare lösning än metall. Polyuretan-skiktet skyddar träet, låter det samtidigt andas, är självrenande och behöver bara målas om vart 20-25 år.

De fristående parasollerna täcker en yta på 150m x 70m. Det innebär att Parasol Metrosol blir en av de största timmerkonstruktionerna som någonsin byggts.

Halva projektet finansieras av Sevilla stad och den andra halvan av tyska Finnforest-Merk som levererar timmerelementen.

BILD: J. MAYER H. ARCHITECTS

SAVILL BUILDING

Typ av byggnad Besökscentrum
Plats Engelfield Green, England
Arkitekt Glenn Howells Architects
Beställare The Crown Estate
Byggår 2006
Träslag Lärk, björkplywood, ek

Mer information finns på
www.thecrownestate.co.uk

BODEGAS YSIOS

Typ av byggnad Byggnad för
 vinhantering
Plats Laguardia, Álava, Spanien
Arkitekt Santiago Calatrava
Beställare Bodegas y Bebidas Group
Byggår 2000
Träslag Laminerat granvirke

Mer information finns på
www.domecqbodegas.com

FOTO: PHILIPPO ROSSELLI

THE NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

Typ av byggnad Parlamentsbyggnad
Plats Cardiff, Wales
Arkitekt Richard Rogers Partnership
Beställare The Welsh Government
Byggår 2006
Träslag Panel av röd ceder

Mer information finns på www.wlga.gov.uk

FOTO: KATSHUSAKOVA

FOTO: REDSHIFT PHOTOGRAPHY 2006

FOTO: AKE ESON LINDBÄCK

FLYINGE RIDHUS

Typ av byggnad Ridhus
Plats Kungsgården, Flyinge
Arkitekt Aix Arkitekter AB, Jan Lisinski,
 Lars Johansson, Lea Ewerman och
 Charlotte Pauli
Beställare Flyinge AB
Byggår 2004 – 2005
Träslag Korslimmade
 massivträelement gran

FOTO: AKE ESON LINDBÄCK

CHARLES DE GAULLE

Typ av byggnad Flygplats
Plats Paris, Frankrike
Arkitekt Bernard Cathelain, Dominique
 Parent, Olivier Mas
Beställare Aéroport de Paris (ADP)
Entreprenör INA (Direction de l'Ingénierie
 et de l'Architecture d'Aéroports de Paris),
 Finnforest Merk
Konstruktör RFR Engineers
Byggår 2008
Träslag Limträ och asklaminerad
 björkplywood

Betongtakstommen rasade ihop 2004.
 Nu har den 660 meter långa piren i
 anslutning till terminal 2E på Charles de
 Gaulle renoverats. Den idag betydligt
 lättare stommen består av 152 limträ-
 balkar och 18 000 m² asklaminerad
 björkplywood.

FOTO: BDO

CHIESA DI PADRE PIO

Typ av byggnad Kyrka
Plats San Giovanni Rotondo, Italien
Arkitekt Renzo Piano
Beställare Provincia dei Frati Minori Cap-
 puccini di Froggia
Byggår 2004
Träslag Tak av limträ med ytskikt
 av koppar

Mer information finns på www.rpbw.com

FOTO: MICHEL DENANC

Taketets livstid: 500 år

TEXT: KATARINA BRANDT

Visste du att omloppstiden på ett hus som byggs idag är 500 år? I klarspråk innebär det att ett hus du bygger i år förväntas vara beboeligt ända till 2508. En hisnande tanke, eller hur?

Husets ytskikt kommer att bytas ut både inomhus och utomhus ett flertal gånger medan inre konstruktioner såsom takstolar ska vara intakta under husets hela livstid. Därför lönar det sig att ägna taket en extra tanke innan det sitter på plats.

Johny Abrahamsson är VD på Timmele Takstolsfabrik AB som specialiserat sig på att tillverka takstolar för den svenska marknaden. Företaget har ett avtal med SP, Sveriges Tekniska Forskningsinstitut, som ger dem rätt att P-märka sina takstolar vilket säkerställer kvaliteten på både konstruktion och produkt. Vi fick en pratstund med Johny kring takkonstruktioner i allmänhet och takstolar i synnerhet.

Hur ser arbetet med en takstol ut från a-ö?

– Jag önskar ofta att det fanns en given ordning för hur man arbetar med takkonstruktioner, men det gör det inte. Varje tak är unikt och ställer sina speciella krav. Det är över 100 olika saker som man måste ta hänsyn till när man skall rita ett tak. För att få en riktig konstruktion krävs det att vi får kännedom om alla tänkbara detaljer, både på takets över- och undersida, på sidorna och i eventuella snöfickor. De flesta objekt som vi gör takstolar till är arkitekturtridade vilket innebär att vi får färdiga ritningar. Ibland kommer det in idéskisser direkt från privatpersoner vilket naturligtvis gör vårt arbete mer omfattande.

Alla gånger handlar det om att vara lyhörd och lyssna på kundens krav och önskemål. Ett tak är alltid en skraddarsydd konstruktion och det finns inga standardformulär att fylla i.

Vad behöver man tänka på rent tekniskt?

– Det handlar inte bara om att konstruera ett snyggt tak som ska fungera som "kronan på verket". Ett tak utsätts för enorma punktlaster som ska tas om hand. Dessa ska transporteras ner i väggstommen och sedan vidare ner i grunden. Tyvärr är det många

som inte ser byggnationen som en helhet. Plattan kan redan vara gjuten när man kommer till oss för att beställa ett tak. Det skapar förstås bekymmer eftersom man kanske rent konstruktionsmässigt inte kan göra det tak man önskar utan nödvändiga förstärkningar av den befintliga grunden.

Hur har arbetet med takstolar förändrats genom åren?

– Vi takstolstillverkare får ta ett större ansvar i dag. Tidigare fanns alltid en arkitekt och huvudkonstruktör med under resans gång. Dessa roller ser man mer sällan numera, vilket gör att vi som tillverkare får hjälpa till med konstruktionsbiten på ett helt annat sätt än förr. Idag finns cirka 130 takstolstillverkare i Sverige. Av dessa är det bara 26 stycken som är certifierade tillverkare, vilket innebär att de är godkända och har en extern övervakning från Sveriges Tekniska Forskningsinstitut. Dessa 26 tillverkare står för ungefär 48 procent av den totala marknaden. Att kvaliteten varierar såg vi bland annat exempel på när livsmedelskedjan Lidl började etablera sig i Sverige och bygga upp sina stora butikslador. Dessa sågs som en attraktiv marknad för vissa tillverkare som dessvärre saknade nödvändig kompetens. Resultatet blev att man fick panikstänga ett antal butiker för att kunna förstärka takkonstruktionerna innan en olycka skulle inträffa. Som jag ser det borde fler tillverkare skaffa detta "körkort" i form av P-märkning för att ha full kvalitetskontroll på sin produktion.

Vad gör ni för olika typer av takkonstruktioner?

– Vi gör alla typer av takkonstruktioner. Hur man löser dem är högst varierande beroende på om det är övervåningar, om det ska vara öppet till nock, ryggstak eller andra konstruktioner. I Sverige har vi en gammal tradition att takstolar byggs i trä. Visst finns det konstruktioner i stål, men jag anser inte att det är ekonomiskt försvarbart. Stål har blivit enormt kostsamt i Sverige!

Hur har takkonstruktionerna utvecklats de senaste åren?

– Tittar man på takens utseende känns det som att låglutande tak börjar komma

FOTO: JOHNY ABRAHAMSSON

”Jag önskar ofta att det fanns en given ordning för hur man arbetar med takkonstruktioner, men det gör det inte.”

tillbaka. Det såg vi mycket av under 60- och 70-talet. Annars är själva takstolarnas konstruktion desamma medan beräkningsmetoderna förfinats. Idag sker alla beräkningar i datorn med hjälp av olika programvaror. Arbetet har förenklats eftersom det bara är att knappa in de aktuella uppgifterna. Samtidigt är varje objekt en utmaning då det inte finns några standardlösningar.

Vilka är dina förhoppningar inför framtiden?

– Jag ser fram emot en tuffare uppföljning från branschens kvalitetsansvariga. Att de rent ut sagt börjar göra sitt jobb ordentligt! Kvalitet är ett konkurrensmedel när det gäller takstolar. De har en mycket lång förväntad livslängd och är en detalj som byggs in i huset. Ett fel är kostsamt att rätta till i efterhand.

P-märket är SP, Sveriges Tekniska Forskningsinstituts, eget certifieringsmärke för produkter. Det förutsätter att produkt- och kvalitetssäkring granskats och godkänts enligt gällande certifieringsregler. SP utför återkommande revisioner av att kraven uppfylls. Exempel på P-märkta träprodukter är spikplåtsförbundna trätakstolar, träskivor, prefabricerade trähus och träfönster.

WOOD FOR LIFE

SETRA KÄRNFURU

Välkommen ut. Välkommen till www.setragroup.se

Carl Thelin Affärsutvecklare/Tyréns

FOTO: SARA STRINDEVAL

Gamla tak ger ny kunskap

TEXT: KATARINA BRANDT

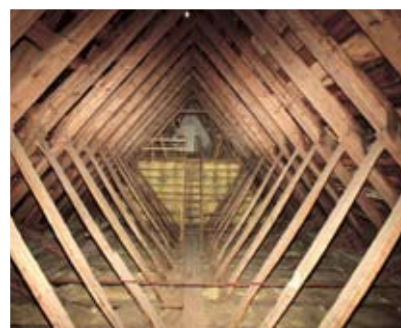

FOTO: CARL THELIN

1. Dekorerede takstolar i Gökhemskyrka i Västergötland. Takkonstruktionen är daterad till 1100-talets första hälft.

2. Den gamla takkonstruktionen över långhuset i Garda kyrka på Gotland. Takkonstruktionen är daterad till 1100-talets första hälft.

3. Takkonstruktionen i Tensta kyrka i Uppland. Långhuset har tidigare haft ett tunnvalv av trä.

2.

3.

FOTO: MARTIN ÅHRÉN

Genom att kliva in på en kyrkvind med välbevarad takkonstruktion kan man göra en resa ända tillbaka till medeltiden. Det vet Carl Thelin som rest i tiden många gånger. Carl är affärsutvecklare inom området kulturbyggnader på Tyréns i Växjö och har skrivit en doktorsavhandling om just medeltida takkonstruktioner.

Carl har alltid varit intresserad av historia och tyckt om hus och byggnader av äldre modell. När han skulle välja utbildning blev det Väg och Vatten på Lunds Tekniska Högskola med inriktning husbyggnad.

– Jag valde mellan det och att studera arkeologi och så här i efterhand är jag glad att det blev LTH. Jobbförutsättningarna är mycket bättre som civilingenjör och med min inriktning får jag lite av både teknik och arkeologi. Intresset för just tak beror nog på att där ställs historiska tekniska lösningar på sin spets och att vi i Sverige har många välbevarade gamla tak. Dessutom tycker jag att gamla takkonstruktioner är ett värdefullt kulturarv och en spännande historisk källa värd att ta tillvara.

Det finns mycket att lära av ett tak

Carl menar att det finns mycket information att hämta från ett tak. Dels ser man sådant som är direkt kopplat till byggteknik. Hur man byggde förr och vad man hade för kunskap, vilka verktyg som användes, hantverksteknik och hur man behandlade och bearbetade träet med olika verktyg. Här kan man dra kopplingar till varifrån materialet kommer och se hur infrastrukturen fungerade i samband med byggen. Vill man dra det ännu längre kan man få en bild av samhällets resurser på den tiden och se vilka kontakter man hade både nationellt och internationellt. Det här är speciellt intressant när man tittar på de allra tidigaste taken från en tid med få skriftliga källor bevarade. Då fungerar taken som historiska dokument.

Gamla takkonstruktioner skiljer sig från nya på många sätt. De tidigaste

konstruktionsmaterialen var ek eller furu som man bearbetade med yxa till önskade dimensioner.

– En intressant observation från medeltiden är att det verkar gå en skiljelinje i och med digerdöden. Innan den stora epidemin jobbade man med så kallad sprättäljning som gav virket en slät och fin yta. Den tekniken verkar försvinna i och med digerdöden. Antagligen var det så att överföring av kunskap inte kunde ske under den här perioden. Det här vet man inte helt säkert, men man kan anta att det var så.

Utvecklingen går inte alltid framåt

En annan intressant detalj är att man ofta tar för givet att utvecklingen alltid går framåt. Det stämmer inte alltid och definitivt inte när det gäller takstolar i kyrkobyggnader. Till en början var takstolarna en del av kyrkorummet och i stort sett alltid synliga. De var dekorativt huggna och väldigt välarbetade. Längre fram i tiden ville man att kyrkorummet skulle se ut på ett annat sätt. Då valde man att sätta ett innertak och det var många kyrkor som byggdes om med både innertak och valv. Här fanns de vackra takkonstruktionerna kvar ovanför, men tittar man på nybyggnationerna från den här tiden så är det ofta mycket slarvigare byggt på vinden.

– I och med att man börjar slå valv uppstår också en skillnad i hur man kan bygga sina takkonstruktioner. Kan man till exempel använda en bindbjälke eller inte? Eftersom alla tak vill tryckas ut måste man använda en horisontell så kallad bindbjälke som knyter ihop hela takkonstruktionen och håller ihop takfötterna som i en

Takkonstruktionen från 1600-talet på Skoklosters slott i Uppland.

FOTO: MARTIN ÅHRÉN

triangel. I Sverige byggde man väldigt höga valv, högre än murkrönen. Det innebar att bindbjälkar inte kunde användas och då förändrades kraftspelet i taket och man måste koppla ihop takkonstruktionen med väggen så att denna kunde ge ett stöd.

I Sverige finns många välbevarade takkonstruktioner ända från 1100-talets början. Ur ett europeiskt perspektiv är de ett unikt kulturarv, dels eftersom de är förhållandevis många, dels för att många av dem är bevarade i originalskick.

– En viktig anledning till att vi har så

många fina takkonstruktioner från förr är förstås att vi inte har varit drabbade av krig i samma utsträckning som övriga Europa. Sedan är det en resursfråga och många gånger handlar det om att man helt enkelt inte har haft råd att bygga om. Det finns också teorier om att vårt kyliga klimat gör att träkonstruktioner klarar sig bättre.

Eftersatt underhåll beror ofta på okunskap

Carl konstaterar att det tyvärr finns en hel del brister när det gäller underhåll-

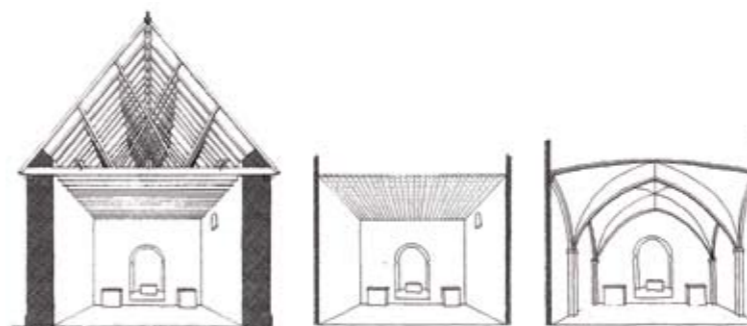
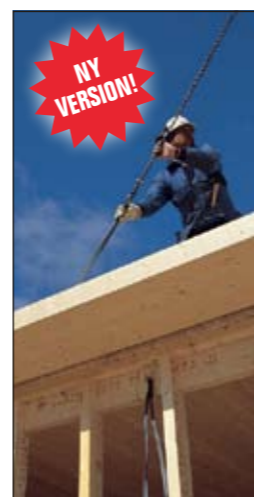

BILD: PETER SJÖMAR.

Kyrkorummets utveckling under medeltiden. De tidiga romanska kyrkorna från 1100-talet hade synliga takkonstruktioner. Senare, troligtvis under 1200-talet, dölde de av innertak. Under 1300- och 1400-talen gjorde de gotiska kyrkoidealerna att många kyrkor fick valv.

NY VERSION!

DIMENSIONERING AV PELARE OCH BALKAR KRÄVER PRECISION. MEN DET TAR BARA EN KVART ATT LÄRA SIG.

Du som är i branschen vet vilka höga krav som ställs vid kontroll och dimensionering av trä, stål, limträ, kerto och lättbalkar. Dataprogrammet StatCon Post&Beams är ett effektivt hjälpmedel som både sparar tid och ökar kvaliteten i ditt arbete.

Programmet visar resultat med tydlig grafik och utskriften sammanfattas på en enda sida för varje beräkning. Det

har 100-tals nöjda användare och är anpassat efter både svenska och norska normer. StatCon Post&Beams kommer att för alltid förändra sättet du ser på ditt arbete. Dessutom är det väldigt lätt att använda.

Kontakta oss så ordnar vi en personlig internetvisning vid din egen dator. 15 minuter är allt som krävs, sedan är du igång.

Fritidshus så in i Norden

TEXT: KATARINA BRANDT

Sex sinsemellan väldigt olika fritidshus vars enda gemensamma nämnare är att byggnadsmaterialet är trä och att de är placerade i Sverige eller något av våra nordiska grannländer. Alla hus har ett modernt uttryckssätt där funktionalitet och hänsynstagande till den omgivande naturen är bärande idéer. Husen är på ett eller annat sätt präglade av de olika ländernas byggtradition och tanken på att livet i ett fritidshus ska vara enkelt och lustfyllt för alla sinnen.

På Island är det mycket vanligt med så kallade sumarhusin. De är ofta byggda i trä och har den traditionella isländska A-formen. Allt vanligare blir norska och kanadensiska stockhus. Sumarhusin kan ligga tätt i sommarstugeområden men också som vackra solitärer vid en insjö eller med hänförande utsikt över vidderna precis som vårt exempel från Island. Ofta har husen en hög åretruntstandard med indragen el och vatten, stora terrasser och badtunnor.

Hof – Fritidshus Skakafjörður fjord, Island

Läge Skakafjörður fjord
Arkitekt Studio Granda
Färdigställt 2006

I spektakulär natur helt nära polcirkeln ligger fritidshuset Hof byggt i cederträ och betong med tak täckt av gräs. Invändigt är naturen ständigt närvarande och alla husets rum bjuder på panoramautsikt över det stundtals karga men alltid storslagna landskapet. Invändigt sker spännande möten mellan golv i sten, väggar i betong och tak i trä.

FOTO: ROBERT SUCH

Arkö – Fritidshus utanför Vikbolandet, Sverige

Läge Vikbolandet
Arkitekt Marge Arkitekter
Färdigställt 2006

Sjöboden på Arkö ligger inpassad på en otillgänglig klippa med utsikt över Arkösundet. Exteriören har fått material som med tiden alltmer smälter in i det karga landskapet – lärträ på fasaden och sedum-mossmatta på taket. Interiören är mer kontrastrik där ljusa väggar i kombination med mörka golv ger det lilla huset om 60 m² sin karaktär.

I Sverige har vi en lång tradition när det gäller fritidshusboende. Från början var det förbättrade ekonomiska och sociala villkor under 1900-talets första decennier som ledde till att många kunde köpa sig ett fritidshus. Från 1920-talets slut, men framförallt under 1930-talets senare del blev sportstugan den vanligaste fritidsbo-staden. En av grundtankarna var att den skulle vara enkel och ganska primitiv. Semesterlagstiftningens införande på 1930-talet var ytterligare en faktor som bidrog till att intresset för fritidshus ökade. I dag finns en vildvuxen flora av svenska fritidshus. Från det faluröda torpet med vita knutar, till den timrade fjällstugan och det havsnära skärgårds-huset. Att intresset för fritidshus är stort även ur arkitektonisk synvinkel, visar inte minst det stora antalet inskickade bidrag till Träpriset 2008.

Finland är kanske extra intressant ur ett fritidshusperspektiv då man har fler fritidshus, eller som man säger, stugor (mökki = stuga) per capita än något annat land i världen. Den redan höga siffran ökar då det byggs cirka 5 000 nya stugor per år. Husen ligger gärna vid kusten, i skärgården eller vid någon av landets många insjöar och praktiskt taget inget av dem saknar den obligatoriska bastun! Under de senaste åren har intresset för ekologiskt byggda stugor ökat då det uppstått en debatt kring husens negativa klimatpåverkan. Många står uppvärmda året runt fast de bara utnyttjas några få veckor. Man har till exempel räknat ut att energikonsumtionen för att värma upp 100 000 stugor, är densamma som årsproduktionen från ett av Finlands fyra kärnkraftverk.

Sauna Padasjoella – Bastu i Padasjoki, Finland

Läge Padasjoki
Arkitekt Verstas Arkkitehdit Oy
Färdigställt 2006

Det är inte bara Finlands nationalepos Kalevala som fungerat som inspiration för arkitekterna bakom bastun i Padasjoki. Här finns även influenser från dekorativa japanska uthus. Den timrade bastubyggnaden består av en separat bastudel och en del för omklädning sammanbundna av en överbyggd relaxdel i det fria. Denna del gjorde det möjligt att dra nytta av kvällssolen i väst och utsikten över sjön i öst.

FOTO: RAUNO TRÄSKELIN

Hytte Rabben – Fritidshus i Hvasser, Norge

Läge Hvasser, Vestfold
Arkitekt mbks Arkitektur DA
Färdigställt 2007

I Oslofjorden ligger ett pärlband av öar där Hvasser är en av de större. Här har mbks Arkitektur DA ritat en norsk hytte i modern tappning från vilken närheten till naturen är påtaglig både fysiskt och visuellt. Hytten i Hvasser består av rektangulära enheter som är utvändigt klädda i lärträ och invändigt i ek.

FOTO: IVAN BRODY

I vårt västra grannland Norge tillhör en egen hytte i trä livets nödort. Inte sällan har man två – en vid kusten och en i fjällen. Traditionen är densamma som i de övriga nordiska länderna – en längtan att fly vardagens stress och jakt för ett lugnare liv närmare naturen. Ett ökat norskt välstånd

har fört med sig allt exklusivare hytter med större krav på komfort. Även om vårt exempel från Hvasser inte tillhör standardmodellen för en norsk hytte utgör den ett bra exempel på ett fritidshus som fungerar lika bra oavsett när på året man väljer att tillbringa sin tid där.

FOTO: ADAM MÖRK

Ett typiskt danskt så kallat feriehus känns igen på sin svarta kulör och vitmålade fönsterkarmar. Att ha ett feriehus är en gammal dansk tradition även om de första som byggdes i början av 1900-talet mest var förunnade förmögna familjer. Det var först efter krigsslutet 1945 som ett eget feriehus blev en allmänt utbredd företeelse. Idag är upp till 95 procent av alla danska feriehus byggda i trä. Från att ha varit en ambitiös hemmasnickares självbygge är feriehusen allt oftare typhus med åretruntstandard, precis som det exempel vi visar i reportaget.

Cut'in House – Fritidshus Lübker, Danmark

Läge Lübker Golf, Djursland
Arkitekt Schmidt, Hammer, Lassen
Färdigställt 2007

Byggnader signerade den danska arkitekttrion Schmidt Hammer och Lassen är ofta överraskande elementära oavsett om det handlar om fritidshuset Cut'in House eller det kungliga biblioteket "Den svarta diamanten" i Köpenhamn. Cut'in House är inspirerat av det traditionella danska fritidshuset med svart träfasad och vita fönsterkarmar. I den något vridna kvadratiska formen finns två uteplatser insprängda. Generösa fönsterytor skapar god kontakt med den omgivande naturen.

FOTO: PATRIC JOHANSSON

Skarven – Fjällhus i Bruksvallarna, Sverige

Läge Bruksvallarna
Arkitekt PS Arkitektur/Peter Sahlén,
arkitekt SAR/MSA
Färdigställt 2006

Fjällhuset Skarven finns i två storlekar, LillSkarven och StorSkarven. De är ritade för Funäsdalsfjällens klimat och designtradition. Fjällhusens utsida är en reducerad och karg arkitektur, historiskt förankrad i västra Härjedalens ladarkitektur. Byggnadsmaterial och tekniska installationer håller mycket hög kvalitet och har valts med omsorg för att uppnå lång hållbarhet, låg energiförbrukning och rätt känsla.

Fjällhusen ligger i renbetesland nära trädgränsen, 700 meter över havet. De är inspirerade av fäbodens/ladans enkla geometri. Fjällhusen är målade i slamfärg med glasade fasader mot Skarvarna i söder och väster och slutna fasader mot fjället i norr.

FOTO: PATRIC JOHANSSON

8 miljoner
m² plywood
om året!

www.vanerply.se

VANERPLY

Och vinnaren av Träpriset 2008 är... *Östra Kvarnskogen!*

TEXT: KATARINA BRANDT

Träprisjurys arbete har sannerligen varit omfattande. Efter att ha gått igenom de 205 inskickade bidragen och rest land och rike runt för att besöka ett femtiotal av dem, återstod till sist elva nominerade bidrag. Och slutligen också en vinnare i form av Östra Kvarnskogen.

Det blev arkitektkontoret Brunberg & Forshed som tillsammans med byggherren Folkhem fick ta emot äran, guldhästen och prissumman på 100 000 kronor ur H.M. Konung Carl XVI Gustafs hand när priset delades ut vid Skogsnäringsveckans invigning den 22 april.

Östra Kvarnskogen är ett solfjädersformat bostadsområde med 40 radhus i Sol-lentuna norr om Stockholm. Flera av husen vilar till hälften på sju meter höga stålpelare vilket ger en känsla av att de svävar i luften.

Trots stor konkurrens och hög arkitektonisk nivå var juryn enig i sitt beslut. Enligt juryns ordförande Love Arbén var det

främst områdets placering och valet av form på den skogligt beklädda naturtomten som var avgörande.

– Vi föll för det både formella och informella uttrycket. Kojarkitekturen känns spännande och ger känslan av en lägerplats. Området har också en lekfull dimension vilken känns rolig att kunna belöna. Allt som allt är det ett väldigt vågat projekt som gjort oss i juryn förtjusta.

Arkitekt Kjell Forshed menar att just platsen alltid måste vara det man utgår från när man ska utforma ett bostadsområde.

– Visst är det lite "skogsmulle" över Östra Kvarnskogen som ligger insprängt bland träden. Extra kul är det förstås att se hur ungarna har börjat bygga riktiga kojor i träden och att de kanske har inspirerats av de "riktiga" husens arkitektur.

Kjell menar också att förutsättningen för framgång är att arbeta med en intresserad och nyfiken byggherre som Folkhem.

– Det är ett stabilt företag som sitter i en liten trälåda i Hammarby Sjöstad. Deras

Träprisjuryn 2008

Love Arbén arkitekt SAR/SIR/MSA

Åsa Kallstenius arkitekt SAR/MSA & byggnadsingenjör

Jan Lagerström civilingenjör väg & vatten

Petra Petersson arkitekt

Tina Wik arkitekt SAR/MSA

FOTO: ÅKE E. SON LINDMAN

Juryns motivering

"Området har en överraskande känsla av informell och ofärdig kojarkitektur där skogens närvaro är påtaglig. Här bor man nära trädtopparna. Den solfjädersformade områdesplanen med flera grupper av hus är både lekfull och väl genomarbetad. Trots att tomtens vilda natur är bevarad, finns det en klar ordning med en central gård som på ena sidan omges av hus mot berget i souterräng och på andra sidan placerade hus som kragar ut över backen och balanserar på smäckra stålpelare. Husen som nästan svävar i luften bygger på att de är gjorda i ett lätt material. Genom sin ovanliga placering har de fått ett mycket starkt arkitektoniskt uttryck."

FOTO: ÅKE E. SON LINDMAN

FOTO: ÅKE E. SON LINDMAN

FOTO: ÅKE E. SON LINDMAN

FOTO: ÅKE E. SON LINDMAN

FOTO: ÅKE E. SON LINDMAN

kontinuitet och tankesätt känns väldigt unikt och det är roligt att arbeta med en uppdragsgivare som är lika fäst vid sina projekt som vi arkitekter är.

Folkhems VD Arne Olsson säger att trähusbyggande är grunden i Folkhem. Husen i Östra Kvarnsbogen är exempel på företagets typhus med färdiga planlösningar. Nytt var den ovanliga grundläggningen samt det platsanpassade sättet att bygga husen på.

Från Folkhems sida vill man även lyfta fram företagets snickare.

– Det hjälper inte att ha en duktig arkitekt om man inte har rätt snickare. Det är människorna på plats, de som faktiskt uppför husen, som ser till att resultatet blir bra.

Vann rätt bidrag Träpriset?

Under Skogsnäringsveckan och vid utdelandet av Träpriset 2008 fanns de elva nominerade bidragen utställda. Vi frågade några av de förbipasserande om de tyckte att rätt bidrag vann.

Monika Ek, docent i träkemi KTH

– Alla bidrag var väldigt fina. Det jag inte var riktigt förtjust i hos vinnaren var stälpelarna som husen vilar på. Jag hade nog föredragit dem i ett annat material eller kanske en annan färg. Jag tyckte också mycket om sommarhuset Tjajkovski och Villa Maria, men visst var det rätt hus som vann!

Monika Ek, docent i träkemi KTH

Christina Leidemann, huvudsekreterare Nationella träbyggnadsstrategin

– Det var en mycket värdig vinnare. Jag tycker att juryn har gjort ett väldigt bra urval. Juniper House på Gotland tyckte jag också mycket om även om det nog inte var en väntad vinnare. Nästa gång hoppas jag att vi får se lite fler större hus bland de inskickade och nominerade bidragen till Träpriset.

Christina Leidemann, huvudsekreterare Nationella träbyggnadsstrategin

Tore Hansson, träkonsult

– Självt tyckte jag bäst om sommarhuset Tjajkovski! En fråga jag tycker att man ska ställa sig är varför objekten är så likriktade. Det verkar finnas en slags tradition som vi sitter fast i när det gäller trähusbyggande. Vi vågar lite för lite i Sverige. Kanske vill vi inte sticka ut för mycket, men då får man räkna med att det blir ganska likriktat.

Tore Hansson, träkonsult

Lindbäcks är ett av de senaste bolagen som investerat i DDS-HusPartner och styr sin produktionslinje via systemet.

RITA Huset SJÄLV MED DDS (ELLER LÅT OSS RITA).

Fler och fler använder DDS-HusPartner som CAD-verktyg i sin husproduktion. Systemet är utvecklat av husbyggare för husbyggare. Du utför allt från skiss till färdiga produktionsritningar inklusive materialspecifikationer. Här nyttjas CAD-systemet fullt ut, inte bara som ritverktyg utan även för styrning och effektivisering av produktionen.

Ring Allan Forslund eller Peter Boström 0910-878 00 för mer information.

Consultec Arkitekter & Konstruktörer AB
Box 709 931 27 Skellefteå
Tel 0910-878 00 www.consultec.se

Consultec
An Eleco plc Company

Se mer av Consultecs breda utbud av produkter och tjänster för byggprojekt på www.consultec.se

En betraktelse från Skogsnäringsveckan

TEXT: SOFIA HÖGLUND FOTO: PAWEL FLATO

Sveriges alla skogar rymdes på sätt och vis inomhus under Skogsnäringsveckan, 19 – 24 april, detta årligt återkommande evenemang. Lokalerna var proppfulla av prominenta skogsmänniskor och aulan på Norra Latin i Stockholm hade tillräckligt högt i tak för att rymma en mindre skog av fullvuxna furor. Ur högtalarna flödade fågelkvitter.

Seminarier "Arkitektur i trä – Träpriset 2008" innehöll en stor portion inspiration. Hanne Weiss Lindencrona förgyllde april morgonen med ett trähuspotpurri som skulle kunna få vilken trött småbarnsförälder som helst på soligt humör. Kombinationen med kaffe gjorde mig glatt klarvaken lagom till presentationen av de nominerade. Arkitekter och byggherrar släntrade upp på scenen för att ta emot applåder, gyllene hästar och vita buketter med inslag av gröna krysanter. Beskedet om vinnaren lät däremot vänta på sig.

Använd trä, papper och bioenergi

Invigningen av Skogsnäringsveckan handlade till stor del om skogens betydelse för miljön. Skogsindustriernas VD Marie S. Arwidson och Föreningen Skogens VD Bengt Ek pratade om att det är de växande skogarna som lagrar mest koldioxid. Alla vi som vill göra gott för klimatet borde alltså öka vår användning av trä, papper och bioenergi. Tvärtemot vad många tidigare har påstått.

Därefter var det dags för Kerstin Ekman, skoglig hedersdoktor som också har skrivit boken "Herrarna i skogen". Hon beskrev sina skogsupplevelser med ett så målande språk att jag var tvungen att skriva ner några formuleringar: "vardagstraskare i skogen", "trädd med dimensioner som idag verkar

sagoaktiga" och "en blommande ridstig i ödemarken". Eller vad sägs om slutklämmen: "Skogen vet inte om sig själv. Det är vi som vet om den och vi formar den med våra begrepp. Om våra begrepp är alltför torftiga så kommer också skogen att förvandlas till en torftighet."?

Fantastiskt vackra trähus

Prisutdelningen avslutade invigningen och självaste H.M. Konung Carl XVI Gustaf delade ut Träpriset 2008. När publiken fick se de nominerade bidragen hörde jag en man viska till sin granne... "fantastiskt vackra trähus!". Som alla redan vet vid det här laget var det Östra Kvarnskogen i Sollentuna som tog hem vinsten. Bakom bostadsområdet, där jag själv skulle vilja bo – granne med en tall, står arkitektkontoret Brunnberg & Forshed och byggherren Folkhem. Jag kan inte annat än gratulera. Hojta gärna till om något av husen skulle vara till försäljning...

H.M. Konungen delade ut utmärkelser i samband med invigningen av Skogsnäringsveckan.

Det var fullsatt på Norra Latin i Stockholm.

Kerstin Ekman, författare och skoglig hedersdoktor, talade under rubriken: lakttagelser om skogen och skogens nyttjande.

Vinnare av Träpriset 2008 blev Östra Kvarnskogen i Sollentuna.

Marie S. Arwidson, Skogsindustriernas VD och Bengt Ek, VD Föreningen Skogen välkomsttalade vid den officiella invigningen av Skogsnäringsveckan.

BYGGA
BO MED
BYGGELIT

tempo

En värmande nyhet!

tempo är ett unikt funktionsgodkänt undergolv av 22 mm spånskiva, spårat för golvvärmerör. Perfekt för såväl parkett och laminatgolv som för matta av plast eller linoleum – tempo är funktionsgodkänt för alla varianter. Du kan skarva mellan reglarna och spar på så vis både tid och pengar.

TESTAD
FUNKTIONS-
GODKÄND
0131/06

Byggelit

Byggelit AB, Box 3106, 831 03 Östersund. Tel. 063-272 00, Fax 063-224 60.
E-post: info@byggelit.se

www.byggelit.se

Namn Anna Jarnehammar
Yrkestitel Projektledare och avdelningschef
Företag IVL Svenska Miljöinstitutet AB
Kontaktinfo 08-598 563 76
 anna.jarnehammar@ivl.se
 www.ivl.se

Trä – en självklar del av ett hållbart samhällsbyggande

TEXT: KATARINA BRANDT

Det tog inte lång tid innan Anna insåg att bensinmotorverkstaden på Saab inte riktigt var hennes grej. Att skruva ihop motorer i en miljö där oljedimman låg tät i luften var inte en framtid hon såg som sin. Praktiken den sommaren gjorde det lätt att fatta beslut om att gå vidare med en annan inriktning än den verkstadstekniska.

Anna Jarnehammar Projektledare och avdelningschef / IVL Svenska Miljöinstitutet AB

FOTO: PER WESTERGÅRD

Idag, 17 år senare, är Anna Jarnehammar nöjd med sitt yrkesval. Hon arbetar som projektledare och avdelningschef på IVL Svenska Miljöinstitutet där bland annat hållbart samhällsbyggande, kommunikation av produkters miljöprestanda, Bygga-bo-dialogens kompetensutvecklingsprogram och forskningsprogrammet Framtidens Trähus är några av hennes projekt.

Men vi kliver tillbaka till utbildningen i Luleå och där allting började.

– Mitt yrkesval handlade om att hitta en vardag med fokus på långsiktig och uthållig användning av våra gemensamma råvaror istället för ett kortsiktigt utnyttjande. Miljön har alltid varit viktig för mig och jag kände att trä och skogen som resurs var en framtidsbransch.

Trä i ett nytt perspektiv

Under utbildningen på Luleå tekniska universitet fick Anna möjlighet att besöka skolans alla institutioner innan hon bestämde inriktning. I Skellefteå hittade hon vad hon sökte. En utbildning i träteknik där man tittade på materialet ur ett nytt perspektiv.

– Även om branschen är ganska traditionell såg man trä som lite "high tech" i Skellefteå. Det gillade jag, liksom möjligheten att kunna få fördjupa mig i materialkunskap och produktionsteknik. Jag gjorde mitt examensarbete på Tarkett och deras produktutvecklingsavdelning där jag fick

lära mig mer om produktutveckling av golv och kemisk modifiering av trä.

När Anna slutfört sin utbildning väntade arbete på SP Träteknik i Stockholm där hon under några år jobbade med traditionella träindustriella frågor och materialteknik. Med tiden blev omvärldens intresse för trä kopplat till miljö allt större. Anna bytte fokus för att på heltid utveckla en metodik för hur man miljödeklarerar och gör livscykelanalyser på träprodukter.

– Arbetet blev mer och mer kopplat till byggsektorn och frågeställningar som vad det egentligen spelar för roll om man bygger i trä, stål eller betong. Vi jobbade mycket med produkters miljöbelastning och hade täta kontakter med branschen och olika myndigheter.

Framtidens Trähus är sunda och energieffektiva

Efter 12 år på Träteknik började Anna 2004 arbeta på IVL som avdelningschef för den grupp som arbetar med miljöprestanda. Ett materialneutralt arbete med brett förhållningssätt till alla branscher.

– Det här var förstas annorlunda, men samtidigt fantastiskt roligt med tanke på den utveckling som har varit på miljöområdet. På IVL är vi cirka 170 anställda och alla jobbar med miljöfrågor på något sätt. Det ger helt klart ett annat perspektiv. Fortfarande har jag ett nära samarbete med träsektorn och det som framför allt är aktuellt just nu

"Jag tror att vi ska se till att först använda träråvaran i produkter innan vi utnyttjar den som energi. I Sverige måste vi kunna lösa våra energifrågor på andra sätt än med biobränsle."

är arbetet med Framtidens Trähus och att göra dem sunda och energieffektiva. Det projektet ingår i ett stort forskningsprogram som leds av Lunds Tekniska Högskola där vi tittar på allt från fuktfrågor, inomhusmiljö och installationsfrågor till miljö- och energifrågor.

En del av Framtidens Trähus är de två hyreshus som just nu projekteras Växjö. Husen kommer att bli åtta våningar höga med trästomme. Det unika är att de kommer att byggas enligt passivhustekniken vilket innebär att de saknar traditionellt värmesystem. Till husen har Anna och hennes kolleger byggt upp en energimodell där man bland annat kan simulera inomhustemperaturer den kallaste respektive varmaste dagen under året. Olika energiberäkningsmodeller har också tagits fram, till vilka man kan koppla variabler som energianvändning och klimatpåverkan.

– Det här är det första flervåningshuset i trä med passivhusteknik som byggs i Sverige. Tanken är att den kunskap vi får med oss härifrån ska kunna användas i kommande projekt.

Trä är ett framtidsmaterial

När Anna beskriver sitt arbete på IVL är det de många och varierande frågeställningarna hon ser som mest spännande. Att varje dag knyta nya kontakter, ta itu med nya problem som behöver nya lösningar är också sådant som gör varje dag till en utmaning.

– Det är givande att arbeta på ett institut som jobbar med utvecklingsfrågor. Att det sedan är kopplat till miljö och en hållbar utveckling är förstås ett extra plus.

Anna uppfattar trä som ett framtidsmaterial. Det är högteknologiskt och med miljöegenskaper som ligger helt i linje med tankarna på det uthålliga samhället.

– En utmaning för framtiden måste vara att utveckla trä kvalitativt och hitta möjligheter att använda både trä och träråvara på nya sätt. Jag tror att vi ska se till att först använda träråvaran i produkter innan vi utnyttjar den som energi. I Sverige måste vi kunna lösa våra energifrågor på andra sätt än med biobränsle. Dessutom ligger trä i tiden. Det har många estetiska värden och är trivsamt att omge sig med. Själv bor jag i ett hus av trä. På tomten har vi ett stort trädäck och inomhus är möbler och inredning av trä. Det är helt enkelt ett trivsamt material som man gärna vill ha mycket kontakt med.

Använd skogen för miljöns skull

TEXT: KATARINA BRANDT

Hej Lotta Larson, kommunikationsdirektör på Skogsindustrierna. I maj drar er stora klimatkampanj igång. Vad är syftet med den?

– Den plan som vi håller på att lägga sträcker sig över en treårsperiod. Det är alltså inte en kort säljkampanj utan ett långsiktigt arbete i syfte att kommunicera att skogen är en viktig del av lösningen på klimatproblemen. Det är en kommunikation med hela Sverige om vår skog och nyttan den gör. Vår förhoppning är att kunna öka förståelsen för hur viktigt det faktiskt är att bruka skogen. Skogen gör nytta när den växer – och står under en viss tid, sedan bör man använda träden, göra produkter av dem och bereda plats för ny skog. I slutändan hoppas vi kunna öka efterfrågan på produkter från skogen. En riktig win-win-situation för alla inblandade, med andra ord.

Vilka vill ni nå med kampanjen?

– Allmänheten är en väldigt stor och viktig målgrupp som vi gärna vill få med oss. Eftersom allting grundar sig på fotosyntesen vill vi damma av kunskaperna kring denna. Har man inte bakgrunden klar för sig är det svårt att förstå slutknorren. Skogen och dess träd är väldigt bra när det gäller att suga i sig koldioxid och lagra det i form av kol i skogsprodukter som trä, papper och bioenergi. Man kan se det vi gör som en form av upplysningskampanj där slutsatsen blir att det är bra att använda produkter från förnybara råvaror – det vill säga skogen.

I vilka medier kommer ni att synas?

– I mitten av maj kommer vi att synas i de stora dagstidningarna och även utomhus i Stockholm, Malmö och Göteborg. Men vårt kanske viktigaste media är skogen själv där vi med skyltar kommer att låta träden få berätta vilken nytta de gör. Det här är en rikstäckande satsning som genomförs tillsammans med våra medlemsföreningar där markägarna ger oss möjlighet att använda träden som budskapsbärare. Vi kommer också att synas en hel del på Internet. Vår förhoppning är förstås också att vi ska väcka en dialog och få synas och prata om det här i flera olika sammanhang.

Har du några andra tankar kring kampanjen?

– Jag tycker att det är viktigt att se på helheten kring skogen. I många frågor som debatteras idag görs nedslag än här och än där. Det roliga tycker jag också är att vi nu får möjlighet att komma med positiva nyheter när det gäller klimatfrågan. Som vi ser det finns det inte bara problem och hot. Det finns lösningar som inte ligger så långt borta. Det handlar om att vi måste använda rätt material.

Sveriges
Träbyggnadskansli

Svenskt Limträ AB

TVÅ NYA KURSER

- **Träkonstruktioner**
– Dimensionering enligt BKR och Eurokod 5
Stockholm 10-11 juni 2008
- **Stora limträkonstruktioner**
Stockholm 12 juni 2008

www.bfab.se/trakurser

Bakom BFAB står STF Ingenjörutbildning AB samt Byggherrarna, Fastighetsägarna, Svensk Teknik och Design och Sveriges Byggindustrier

LIMTRÄGUIDE

– ny uppdaterad version i tryckt form!

En tryckt version av LimträGuide har länge efterfrågats. Nu är den här!

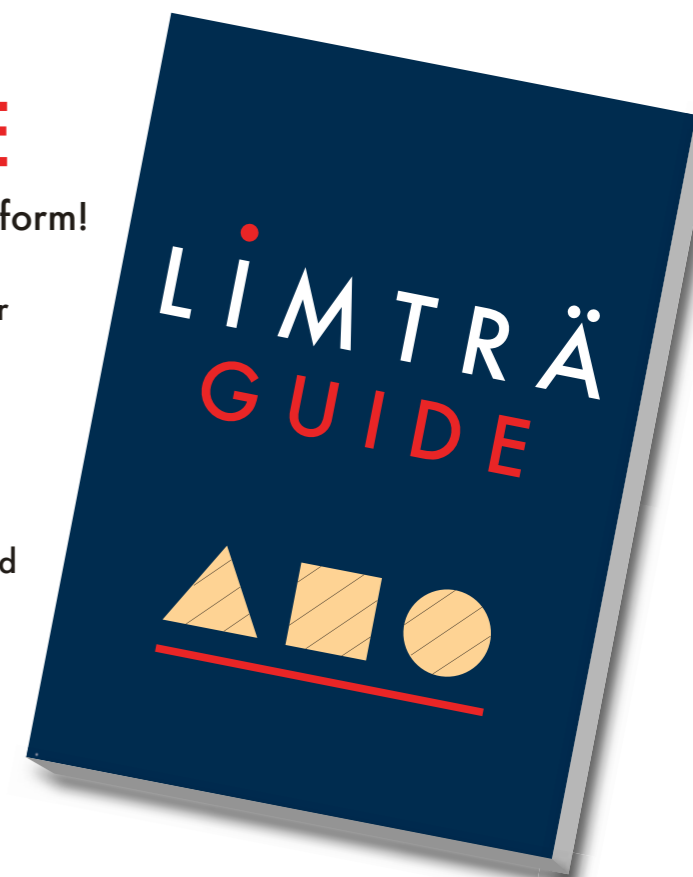
Beställ ett kostnadsfritt exemplar genom info@svensktlimtra.se eller via fax 08-762 79 90

LimträGuide finns även att ladda ned från www.svensktlimtra.se.

64 sidor, A4-format.

c/o Skogsindustrierna • Box 55525 • 102 04 STOCKHOLM • Tel: 08-663 28 60 • Fax: 08-762 79 90 • www.svensktlimtra.se

Allt du behöver veta om trä och träbyggande

www.traguiden.se

Här hittar du kunskap om trä- och träbyggande, konstruktionsdetaljer och materialegenskaper. TräGuiden är gratis. Välkommen in!

Att välja trä
Inspiration
Egenskaper
Miljö
Produktion
CAD-ritningar
Bildbank
m m

Skogs
Industrierna

Säg 'sembrit

till oss! Nu heter vi Cembrit Tepro AB

"Strength to lead the way"

Vi har bytt namn för att signalera att vi ingår i en stor företagsgrupp med över 1000 anställda i 13 länder. Cembrit Group tar sig nu an att leda och modernisera fibercementkategorin vidare. Smart Façade Tool och arkitektmagasinet '91 grader' är exempel på detta.

Beställ produktöversikten med t ex Minerit® på info@cembrit.se och besök vår nya hemsida. Där finns våra lösningar i fibercement: Fukt, brand och fasad. Nu också den mustigt genomfärgade / laserade fasadskivan Royal Classica.

VI HAR PUSSELBITARNA
I FIBERCEMENT FÖR
ROBUST BYGGANDE:
FUKT BRAND FASAD

Gissa träslaget?

Rätt svar på frågan på sidan 7 är: Ask
Asken är ett högt och stilt träd vars virke är hårt och segt, går lätt att böja och är ljust till färgen. Det har ett brett användningsområde och återfinns ofta i verktygsskaft, bandyklubbor och träskor. Ett ganska uppseendeväckande användningsområde är den brittiske sportbilstillverkaren Morgan som tillverkar bärande ramar av ask. Tack vare träslaget styrka och seghet uppfyller bilarna dagens säkerhetskrav.

Läsarnas tävling är avgjord

I tävlingen "Vem tycker du ska vinna Träpriset 2008?" uppmanades läsarna att mejla sina synpunkter tillsammans med en motivering om varför. Nu är tävlingen avgjord. Flyinge var populärast och boken "Arkitektur i trä - Träpriset 2008" skickas till läsarna med de bästa motiveringarna. Grattis Carin Appelgren, Lars Palander och Arne Wandin.

trä information

NÄSTA NUMMER

Nästa nummer av Träinformation utkommer den 15 september.

I kommande nummer kan du bland annat läsa om trästäder. Vi kommer också att titta lite närmare på träarkitektur i Holland.

Vill du ha en egen prenumeration? Tidningen Träinformation är gratis för dig som är proffs eller studerande inom bygg- och fastighetsbranschen.

Gå in på www.skogsindustrierna.org/trainformation, klicka på "prenumeration" och fyll i dina uppgifter.

Posttidning B

Avsändare:

ARBIO

Box 55525

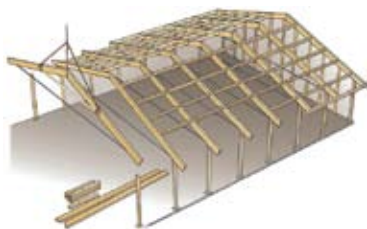
102 04 Stockholm

2 0 4 6 0 3 8 7

Fabrikstillverkat

En god livsmiljö är den bästa ramen för ett gott liv. Som när estetik, omgivning och material är i samklang med naturen. I våra samarbeten med arkitekter, fastighetsägare och byggföretag är det sådana livsmiljöer vi är med och skapar. Det är därför vi tillverkar stora byggnader och hallar i rationell och torr fabriksmiljö. För att spara tid och pengar – både i tillverkningen och monteringen på plats. Då slipper vi pruta på design, kvalitet och de goda hållbara materialerna.

PRISADE KUNDER OCH UPPMÄRKSAMMADE BYGGNADSVÄRK

Solbacken Skellefteå Sveriges första handelsområde helt i trä
Byggherre: IBI. Arkitekt: Årstiderna Arkitekter A/S. Byggtreprenör: Fastec och Contractor

IKSU Sportcenter Umeå Europas största sportcenter
Byggherre: Akademiska Hus Norr AB och Stiftelsen Universitetshallen
Arkitekter: Husritarna och SWECO FFNS. Byggtreprenörer: PEAB och NCC m fl

Martinsons är en norrländsk familjeägd träförädlingsindustri. Vi är Sveriges största producent av limträ, träbroar och byggsystem i trä för flerbostadshus och hallar.

Martinsons 937 80 Bygdsiljum Tel: 0914-207 00 www.martinsons.se

martinsons

Norrländskt trä med mervärden